СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 74. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 31-го березня 1938. No. 74. Jersey City, N. J., Thursday, March 31, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДАЛЬШИЙ РОЗЛАМ МІЖ АМЕРИКОЮ І МЕКСИКОМ

МЕКСИКО СИТІ (Мексико). — Розлам між Америкою і Мексиком, що повстав унаслідок конфіскати американських нафтових компаній на мексиканських теренах, поглиблюється. Американький уряд вислав до мексиканського уряду гострий протест, у якому говориться, що конфіската є неправна. В американських фінансових кругах є таке переконання, що американський уряд цеї справи не подарує і можна сподіватися з боку американського секретаря стейту, Гола, дальших натисків на мексиканський уряд. Тимчасом мексиканський уряд розписав національну позичку, щоб зібрати гроші на сплату чужинецьких компаній.

ВИСТАВИЛИ НА ЛІЦИТАЦІЮ НАДЗЕМНІ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Заряд міста Ню Йорку виставив формально нюйорські надземні залізниці на ліцитацію за незаплачення міських податків у сумі шість і пів міліона долярів. Ці залізниці представляють собою вартість поверх сто міліонів долярів. Хто собі бажає, може їх тепер купити. Заряд тих залізниць висказав своє велике обурення з приводу цього і погрожує, що буде підносити ціну на перевіз. Деякі директори говорили, що піднесуть ціну на перевіз на два центи від особи, а інші хочуть піднести на пять центів. Але заряд міста з того сміється та каже, що коли вони на надземних залізницях піднесуть ціну то всі люди будуть їздити підземними залізницями. Заряд залізниць також говорить, що стягання тих залеглих податків не є чесне, бож адміністрація міста знає добре, що ці компанії ледви животіють.

ПОВОРОТ ГУВЕРА ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — Бувший президент Гувер, що обїздив недавно ріжні европейські краї, повернувся вже до Америки. Перед журналістами він заявив, що всі народи Европи бояться дуже війни і хоч зброяться до зубів, то роблять це в оборонних ціль, а не для нападу. Він також говорив, що Европа від часу, як він її останній раз бачив, а було це зараз по світовій війні, змінилася дуже. Тоді біля пятьсот міліонів европейців жили під демократичними устроями. Нині лише 130 міліонів іще мають демократичний устрій. Решта живе під диктатурою. Спиняючись над американськими справами, Гувер сказав, що реорганізаційний закон, який недавно перейшов у федеральнім сенаті, не є цілком добрий. Він занадто скріпить силу президента.

АМЕРИКА ТАКОЖ ЗБРОЇТЬСЯ ДО ЗУБІВ.

ВАШИНГТОН.—Вслід за ухваленням тисячу сто міліонів на военну фльоту американський конгрес ухвалив тепер близько пятьсот міліонів на зброєння армії. Ця сума це на один лиш рік. Крім інших смертоносних машин побудують у наступнім році також нових 476 бойових літаків.

БУДУЮТЬ ПАМЯТНИК ДЖЕФЕРСОНОВІ.

ВАШИНГТОН. — Комітет будови памятника американському суспільному діячеві Томі Джеферсонові заявив, що він остаточно рішився на місце, в якому цей памятник мав би станути. Це місце буде у вишневому парку в Тайдел Бейсин, у Вашингтоні. А сам памятник коштуватиме три міліони долярів.

КАЖУТЬ, ЩО СИЛА ДЕМОКРАТІВ СЛАБНЕ.

НЮ ЙОРК. — Директор бюра публичної опінії, д-р Джордж Галоп, сказав, що сила і вплив президента Рузвелта, його політики „нового розділу" і цілої Демократичної Партії ступнево слабне. Правда, більшість населення далі є за Рузвелта, але та більшість вже не така велика, як колись була. Цей стан до наступних виборів може поліпшитись, або погіршитись. Це залежатиме від того, чи уряд зуміє розвязати питання нинішнього економічного застою.

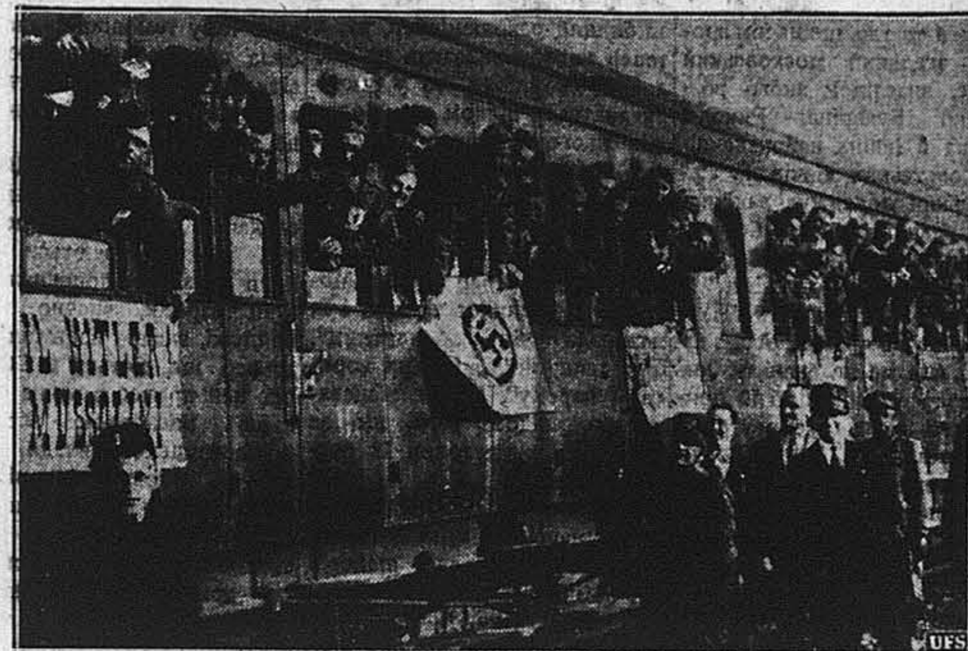
ДАЮТЬ ВАКАЦІЇ РОБІТНИКАМ.

ГЕРШЕЙ (Пенсилвенія). — Фабрика чоколяди Гершея подала своїм трьом тисячам робітників до відома, що від 2. до 11. липня фабрика буде замкнена, щоб дати змогу робітникам відпочити. Всі ті робітники, які працюють рік або більше в фабриці, за час вакацій дістануть повну заплату.

В ЗАВІРЮСІ ПРОПАВ ШКІЛЬНИЙ АВТОБУС.

КАЛҐАРІ (Альберта, Канада). — В провінції Алберті панує велика сніговиця і завірюха. Серед тої завірюхи пропав десь шкільний автобус, який обїздив збирати дітей до школи. Довідавшись про те, гурти людей вибралися шукати його. Але серед страшенної завірюхи пропало кілька осіб зпоміж тих, що шукали.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ПЕРШИЙ НАСЛІДОК НІМЕЦЬКО-ІТАЛІЙСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ.

Внаслідок порозуміння між німецьким і італійським урядом Німеччина здержала довіз рільних робітників з інших країв Европи, а стала брати їх з Італії. На образку перший поїзд, наладований італійськими рільничими сезоновими робітниками, що виїхав недавно з італійського міста Ровіґо. Ці робітники ідуть на управу буряків і картоплі в південній Німеччині. Кажуть, що на основі згаданої угоди Італія має право післати в Німеччину 30,000 сезонових робітників.

В ПОЛЬЩІ ШІСТЬ МІЛІОНІВ НЕГРАМОТНИХ.

Самоуправні органи в Польщі перевели останніми часами підрахунок числа неграмотних. На основі громадських списів устійнили, що число осіб, які не вміють писати, ні читати, в Польщі є 6,000,000.

ЖЕБРАЧКА, ЩО МАЛА ВЛАСНЕ АВТО.

Перед судом у Відні відповідала за недозволене прошацтво одна жебрачка, яка, як пізніше виявилось, була власницею двох камениць у Відні, одної віллі в Семигороді, а крім цього мала в касі нескладані великі гроші й дорогоцінності. Та „бідачка" виїздила на жебранину „власним самоходом!... Шофер звичайно задержувався на бічній вулиці, зісаджував свою паню з авта, а потім ждав на неї так довго, доки вона, втомлена „працею", не забажала вертатися до дому. До тогож чоловік цеї небуденної жебрачки був емеритованим кондуктором від трамваїв і побирав солідну емеритуру.

БРАТ НА БРАТА.

У Дрогобичі підчас суперечки в мешканні Карла Ожеха його 19-літній син Осип, з професії фризієр, вдарив свого брата Володислава сокирою по лиці так сильно, що Володислав незабаром помер. Вбивника арештували.

БОРИСЛАВСЬКА „КОВБКОВА".

Юзефа Комурек, 17-літня дівчина, почула нараз, що з нею діється щось незрозуміле. Тому піддалась операції. Виявилося, що Юзефа стала хлопцем. Лікарська комісія по оглядинах вирішила, що Юзефа Комурек — чоловік. Цікаве, що зміна полу наступила й без спорту, бо згадана дівчина спортом не займалась, а мала замилування до ручних жіночих робіт.

ЗАБАВА В НАРОДНІЙ ШКОЛІ, ЩО ЗАМІНИЛАСЯ В МАСАКРУ.

В одній народній школі в Лодзі влаштував батьківський кружок забаву з танцями. На забаву посходилися багато учнів і родичів з малими дітьми. Гості весело забавлялися до 4-тої години ранку і густо закроплювалися монополькою, і то як старші, так і молоде покоління. Десь над самим ранком кілька підхмелених молодців зачали галабурду, що перемінилась у велечезну бійку, в якій взяли участь кількасот осіб. Ціла саля перемінилася в пекло. Люди без памяти гатили себе столами, кріслами, ножами і боксерами, лунали стріли, тріщали розбивані на головах пляшки, жінки мліли, діти верещали попід небеса. Вчувши цей пекольний гамір, збіглася під школу кількатисячна юрба, яка зачала другу різню під будинком школи. Підчас тієї масакри згинув 24-літній Генрик Турко, три учасники бійки догорюють у лічниці, кількадесять осіб є важко або легче покалічених. Бійку припинили щойно сильні відділи кінної і пішої поліції. Арештовано 27 осб з батьківського кружка, а навіть повідомлено Варшаву про ту направду нечувану подію у школі.

ВБИЛИ ПОСТЕРУНКОВОГО.

В селі Бусько, під Сяноком, відбувалося в одного господаря весілля, підчас якого дійшло до галабурди, що змінилася в масову бійку. Постерунковий Владислав Сікевич кинувся розганяти воюючих, але в тій хвилині дістав від когось три ножі в плечі й згодом помер.

ШУКАЮТЬ НЕЛЕҐАЛЬНИХ ЕМІГРАНТІВ.

На передмістях Парижа перевели велику облаву, щоб викрити нелеґальних еміґрантів.

ВБИВСТВО ПІД ВИННИКАМИ.

На дорозі між Винниками й Чижками 20-літній Вл. Туркевич з Чижок проколов двічі ножем серце 24-літнього Антона Гули, який за пів години помер. Причиною вбивства була пімста за зневагу, поповнену в приявї нареченої. Вбивник утік, а ввечері його схопила поліція. Арештований признався до вбивства.

ЖАХЛИВИЙ ВИПАДОК ПІДЧАС САНКУВАННЯ.

Один з учнів всенародної школи в Жукотині коло Турки над Стриєм зїздив з високої гори саночками в товаристві своїх ровесників. Одної хвилини, коли зїздив, хлопчина, що сидів ззаду за плечима товаришів, впав так незручно, що вбив собі лице на виставші цвях зо саночок. Саночки гнали дальше, а нещасний хлопець не міг від них відірватись, аж роздер лице цвяхом від ока по уста. Жертву нещасливого випадку перевезли до лічниці в Турці.

ҐЕНЕРАЛ ГОЛОВОЮ „КОМІТЕТУ ОБОРОНИ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ".

У Варшаві наладнався „Комітет оборони польської мови" під проводом ген. Зуруского. Комітет поставив собі за ціль боротися з новим польським правописом, що „замість упрощувати утруднює писання по польськи, затемнює ясність і точність думки та обнижує вартість мови як мистецького знаряду". До акції приступило 400 письменників і журналістів.

БУВШИЙ ДИКТАТОР ЛИТВИ НАПИСАВ КНИЖКУ ПРО ХРИСТА.

Відсиджуючи в Понівірі кару вязниці, бувший диктатор Литви, Вальдемарас, написав книжку про Христа й переслав її до епископської курії, щоб дістати апробату.

БОРОТЬБА УКРАЇНИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ — НАЙВАЖНІША РІЧ ДЛЯ ЕВРОПИ

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає, що кореспондент часопису „Бірмінгем Мейл" мав інтервю з бувшим советським шарже д'афер у Румунії, Т. Бутенком. В інтервю пробивається така провідна думка, що Україна, з її европейськими прикметами, ніколи не погодиться з азійською Москвою. Між іншим часопис пише таке: „Бутенко це українець і боротьбу України за її незалежність від Советів він уважає за найважнішу річ для Европи, коли вона бажає врятувати себе від небезпеки московської доміна ції. Він не має найменшого сумніву в силу українського незалежницького руху".

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО НАПАД НА МИТРОПОЛИТА.

ЛОНДОН. — Укбюро подає: „Теблет" з 12. березня подає вістку про ганебний напад польського посла Войцеховского в польському соймі на митрополита Шептицького. Часопис подає закиди Войцеховского, а потім повний текст відповіди посла В. Целевича, в якій він говорить, що „якнайрішучіще протестуємо проти форми промови посла Войцеховского та проти образ, киданих ним на адресу не тільки найвищого достойника української католицької церкви, але й на адресу найвищого авторитету всього українського народу...". В томуж числі подано також вістки про підступне й примусове перетягнення православних на римо-католицьку віру, як це було в Гриньках, разом з поясненнями про прикордонну смугу в Польщі та про закони, які обовязують у тій смузі.

ОБІЦЯЄ МЕНШИНАМ БІЛЬШІ ПРАВА.

ПРАГА. — Чехословацький премієр Мілян Годза заявив, що уряд глядить реальними очима на відносини в державі й думає заспокоїти бажання національних меншин, себто німців, українців (русинів), словаків, поляків і мадярів, згідно з конституцією. Підставою цеї нової політики буде те, що згадані народи не мають бути винародовлювані.

НІМЦІ НЕ МЕНШИНА.

БЕРЛІН. — Націсти не погоджуються з заявою чехословацького премієра, що вважає судетських німців „національною меншиною". Вони домагаються для тих німців права самоозначення. Торги і дрібні уступки тут не поможуть. Так каже Берлін.

ТАКОЖ ПІДНОСЯТЬ ГОЛОВУ.

ТЕШИН. — „Дзєннік Польскі", орган поляків у Чехословаччині, домагається, щоб Чехословаччина визнала поляків господарями шлеської землі. Подає, що повстав „Союз поляків у Чехословаччині", який буде вести боротьбу з чехословацькою владою, щоб тим чином дістати повну автономію. Всіх поляків у Чехословаччині є 80,000.

„ПРОЧИСТЯТЬ" ДОСЛІДНИКІВ ПІВНІЧНОГО БІГУНА.

МОСКВА. — Піде на суд Адміністрація Головного Північного Морського Шляху, а з нею і славний академік та дослідник Отто Шмидт. Закидають їй, що вона стала гніздом саботажників, контрреволюціонерів і троцькістів. Чистку буде переводити чекіст Папанін.

19 РОЗСТРІЛЯНИХ.

МОСКВА. — Щойно надійшли часописи з Казакстану, з яких видно, що в тім самім часі, коли в Москві судили 21 найвищих совєтських урядовців і діячів, у Казакстані засудили 19 найвищих урядовців цеї республики на смерть і їх розстріляли.

ФРАНЦІЯ БЕЗСИЛЬНА.

ПАРИЖ. — Готово прийти до диктатури, принаймні на фінансовім полі. Інакше жде Францію цілковита фінансова катастрофа. Бо політична вже наступила. Франція не може нічого вдіяти з червоною Еспанією, яка провалиться за кілька тижнів. І не буде всилі навіть допомогти Чехословаччині, якщо її зачне розбирати Німеччина, разом з Польщею і Мадярщиною. Ось таке пишуть отверто французькі газети. До цього допровадила Францію політика „народнього фронту" з Блюмом на чолі.

ХВАЛЯТЬ ҐІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Кентерберійський архиепископ поблагословив злуку Австрії з Німеччиною і заявив, що треба дякувати націстам, що все те сталося без проливу крови. Покликувався також на лист, який одержав з Австрії від одного дуже визначного мистця, котрий йому пише, що те, що сталося в Австрії, є „мрією" і „спасенням". Так говорив архиепископ у палаті лордів. А лорд Рідіздейл дякував Гітлерові, що своїм актом відвернув громадянську війну і не зробив з Австрії другої Еспанії. Та були голоси, включно до одного епископа, що таврував націстів за переслідування жидів. Дискусію закінчив лорд Галифакс, що Велика Британія не може кінчив лорд Галифакс заявою, що Велика Британія не може бути жандармом світу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В РУКАХ ЗАГАЛУ

Зачинаємо братися до властивої праці в справі **української участи в Світовій Виставі,** яка має відбутися в Ню Йорку 1939 року. Наради представників наших орґанізацій, громад і парохій, що відбулися в Ню Йорку минулої неділі, вирішили остаточно ту справу громадянським способом. І вибрано для переведення цеї справи Ширший Виставовий Комітет, який знову виділив з себе виконний уряд. Усі формальності покінчено. І сформовано такий комітет, у якім є заступлені ріжні ґрупи.

Очевидно, що все те можна було ще скорше зробити. Та з цього не виходить, що ми дійсно припізнились. Інші національності в Америці не пішли навіть іще так далеко, як ми. Правда, що за них зроблять велику частину роботи їхні держави, а ми не маємо нікого, щоб за нас заступився. Але хочемо підкреслити, що навіть багато з тих народів, що мають свої держави, пишуть тепер у своїх часописах, що коли вони мали би бути заступлені гідно на Світовій Виставі, то замало буде допомоги їхніх держав, а треба ще окремої й дуже інтензивної допомоги з боку іміґрації в Америці. І ось тому в чужинецькій пресі підносяться щораз частіші голоси за те, щоб самі іміґрації бралися за орґанізування їхньої участи у Світовій Виставі. Колиж так маються справи з державними народами, то річ зрозуміла, що українській іміґрації, яка не має української держави, що подбалаб за таку справу, треба доложити для справи вистави куди більше старань ніж іміґрантам державних народів.

Це певне, що коли не вся іміґрація, то на всякий випадок подавляюча її більшість є за те, щоб український нарід був заступлений на Світовій Виставі в 1939 році. Тимбільше тепер, коли ми є свідками таких великих і важних перемін у світі. Вже через те одно не можливо перепустити таку нагоду як Світова Вистава, щоб не використати її на те, щоб пригадати Україну, її культуру і її змагання тим міліонам людей, що зїдуться з цілої Америки і з цілого світу, щоб оглядати згадану виставу. А нема хіба одної думки тільки щодо того, як великою повинна бути ота наша участь. Точніше: є тільки поділені думки головно щодо цього, скільки українська іміґрація зможе зложити на ту ціль грошей. Бо це буде рішальним, чи ми матимемо свій окремий український павільон, чи тільки виступимо з великою культурною програмою. Та одно є певне: що навіть у тім випадку, якби ми мали виступити тільки у вужчих рамцях, але гідно й високо культурно, то й на це треба багато грошей. Інші народи видадуть на таку ціль міліони. А ми будемо змушені обійтися з тим, на що нас стати. Та, не зважаючи і на ті обмежені фонди, ми повинні виступити достойно. І так станеться. В те ми віримо. Але щоб так певно було, треба тепер нашому громадянству негайно поспішити з жертвами. Бо ті жертви є тепер у цій справі **рішальним** чинником.

СКОРПІОНИ В СССР І УКРАЇНА

„Коли помістити кілька скорпіонів в одному слоїку, то скорше чи пізніше вони пережруть один одного. У цьому велитенському слоїку із скорпіонами, яким є СССР, скорпіони теж мусять пережерти один одного, бо разом вони жити не можуть". Ось так виясняє Гліб Лазаревський у львівському „Ділі" з 13. березня б. р. в статті „Московський судовий процес і Україна", чому „заїдають" себе тепер большевицькі світичі. Автор намагається опрокинути всілякі вигадки, яких повно у світовій пресі, а якими хочуть вияснити те тло, що на нім зродився згаданий московський процес, внаслідок якого розстріляно Бухаріна, Рикова, Гринька й інших найвизначніших советських діячів. Г. Лазаревський дораджує закінчити з „нездоровою і небезпечною леґендою" про якусь „надприродню могутність" і „таємничу недосяжність ҐПУ". Певно, що ця чрезвичайка злочинна. Але це не значить, пише Лазаревський, щоб їй приписувати якусь всемогутність чи недосяжність. Бо, „створюючи леґенду про цю недосяжність, люди ллють воду на млин ҐПУ". А саме того московська чрезвичайка собі бажає, щоб так про неї думали, щоб так її лякалися, щоб так приписували їй якісь надзвичайні спосібности. І тому, пише згаданий автор, не треба приписувати все те, що зізнавали на московськім суді, чрезвичайці. Бо могли ті люди самі вигадувати на себе багато річей, надіючись у такий спосіб дістати полекші. Вони могли це робити і в такий спосіб, як це часто роблять злочинці, що на суді з насолодою розповідають про найменші подробиці свого вчинку. Ті люди, що їх судили, нераз заглядали смерти в очі й часто рискували своїм життям, пише Лазаревський. Вони знали добре, що їх жде смерть. І вже з того боку не далиб себе так дуже залякати і говорити те, що потрібно для ҐПУ. Але всежтаки: Як розуміти оті їх зізнання і покаяння? Які це люди? На те відповідає Г. Лазаревський ось так:

I.

Усім цим суто большевицьким, суто комуністичним (підкреслюємо це) діячам, дуже пощастило в минулому: і лютневу революцію, в якій багато з них брало участь, і жовтневу, цю вже виплекану їхню дитину, вони перейшли майже без жадних перешкод; некоротка громадянська в і й н а теж вийшла на їхню користь... Спогади про ці найкращі часи (найкращі, бо була молодість, був успіх!) живуть і досі у кожного з них; їм здається, що і тепер зробити революцію, переворот, нетрудно, а наскільки кожний з них гадає, що за тих революційних часів саме він був найвидатніший, найздібніший революціонер, ну, а тепер нагору вилазить не він, а інші скорпіони, то у нього зявляється цілком природне для нього бажання пожерти тих інших скорпіонів.

І якби пощастило підсудним з наміченим у травні року 1937 переворотом, то на лаві підсудних сиділиб тепер Сталін, Молотов, Ворошилов та інші і їх називали би „бандитами", „шкідниками", „підлими ворогами народу", і вони зізнавали би, свідомі того, що за кілька днів чи годин їх розстріляють.

А нарід, цей „великий російський нарід"... мовчав би.

Проте у складній шаховій грі не пощастило підсудним, і ось вони чекають на свою смерть, чекають значно спокійніше, ніж здається европейцеві, чекають з певним відтинком східнього фаталізму, признаються, оповідають усе на суді, навіть з деякою, так би мовити, куртуазією. Адже це скорпіони відповідають скорпіонам.

Чи здібні ці люди на ті акти „шкідництва", про які вони оповідають?!

Здається нам, що цілком.

Чи навіть оповідання про якісь грошеві зокордонні трансакції є неймовірні для тих людей, серед яких ще живі спогади про німецькі запльомбовані ваґони підчас великої війни?

Якось ніяково чути тут, в Европі, зізнання про зраду; занадто вони цинічно щирі для европейського вуха.

Алеж треба розуміти ріжницю між тамошніми і тутешніми.

Чи ідея „соціялістичної батьківщини", такої, як вона виглядає реально, може існувати для таких застарілих інтернаціоналістів, як 50-літній Бухарін, теоретик ортодоксального комунізму, 55-літній Крестинський, 57-літній Риков, 65-літній Раковський?

Подруге... чи є це зрада з боку, скажім, українця, боротися проти окупації, якої шкідливість для своєї батьківщини він собі усвідомив, хочби значно пізніше, ніж інші, і чи не булоб зрадою для справжньої його батьківщини залишатися надалі на вірнопідданій службі в окупантів?!

Отже що є неймовірне (не кажемо про всякі дрібниці) у всіх зізнаннях підсудних?

На нашу особисту думку, ніщо.

Може повстати тільки запит: чому тамошня влада зробила цей процес прилюдним, відкритим, не вважаючи на всю його компромітацію для неї?

Річ у тім, що до російського народу, цього мовчазного слухача і глядача всіх перипетій, що відбуваються серед його верхівки, приєдналися й інші народи, значно менше байдужі, значно вразливіші до всього, що діється в СССР. І ось цей процес є може останньою рисковною ставкою большевицької влади, щоб ним, а головне відповідними коментарями до нього притягнути на бік цієї влади і не російські народи в їх низовій масі, притягнути міжнародній пролетаріят... Може пощастить...

Але занадто двогостре це питання про ці неросійські народи в СССР!

II.

На тій лаві підсудних сидять деякі люди, так або інакше звязані з Україною.

Не будемо довго зупинятися на особі „гетьмана України", як любив називати себе в найближчому оточенні за давніх уже часів чоловік невідомої національности (здається і для самого себе) Християн Раковський, що водночас наївно запитував: „А кому властиво потрібна українська мова?", що називав питання про викладання української мови в Україні „лінґвістично-музичним реакційним, нікому не потрібним заходом".

Проминемо і Миколу Крестинського, етноґрафічного українця з Чернигівщини, сина вчителя українофіла, але який нічим за своє життя не виявив свого походження.

Та там сидить і третій, Григорій Гринько, 48-літня людина, про яку хочемо дещо сказати, хочаб длятого, що ці рядки заступлять його некрольоґ, бо коли їх читатимуть, Гринька вже не буде в живих, або він стоятиме одною ногою по тім боці... Покористуємося зізнаннями с а м о г о Гринька на суді, його стенограмою.

Той Гринько, який за молодих років головою пірнув в українську (свідомо це підкреслюю) революційну роботу, який вступив у партію українських есерів, зорґанізував потім партію боротьбістів і разом із своїми товаришами: Шумським, Полозом, Блакитним, Любченком увійшов до комуністичної партії, не як комуніст, а зберігши свої національні почування. Той Гринько, що на посаді наркома освіти УССР дав почин увести українізацію, той, що, перебуваючи на посаді голови державної пляннової комісії і заступника голови Ради народніх комісарів УССР, належав до так званого „шумськізму" із програмою відірвати Україну від СССР і вернутися до традиції, але поступнево, еволюційно.

Той самий Гринько по розгромі мушськізму залишився на посаді заступником наркома земельних справ СССР 1929 р., увійшов до нової національної української орґанізації у Москві разом із Шумським, Полозом, Максимовичем, Солодубом та іншими.

Ця орґанізація стояла вже на позиції активної боротьби проти советської влади в Україні, вона проводила селянським протиколективізаційним повстанням за років 1031—1932, постачала зброю, перекидала туди петлюрівських емісарів тощо. Усіх учасників цієї орґанізації арештовано року 1933 за винятком Гринька, що був дуже добре законспірований як тодішній нарком фінансів СССР.

На початку року 1935 Любченко, голова Ради народніх комісарів УССР, запропонував Гринькові вступити до ново створеної подібної „націонал-фашистівської" української орґанізації з такими саме завданнями і методами. Гринько вступив до неї. Центр її був в Україні; до нього входили Любченко, Порайко та інші. Орґанізація провадила підготовну роботу, щоб відірвати Україну від СССР.

Так зізнавав на суді Гринько. Якщо це все вклали йому в уста аґенти ҐПУ, то який переляк у тих аґентів перед націоналізмом, перед петлюрівщиною, коли вони це як найжахливіший злочин приписують Гринькові! Колиж Гринько оповідає правду (в тих рамцях, в яких потрібно), а щодо того в нас особисто нема ніякого сумніву, то бачимо, що повстанський національний рух в Україні під окупацією не вгасає, а поширюється, набираючи форм суто державницького руху...

Цю націоналістичну орґанізацію викрили влітку 1937 року. Гарячий Любченко застрілився. Та не міг цього зробити Гринько (не мав права). Мусів перейти через тортури чекістівських льохів, бо йому припало оповісти на суді, щоб усі чули, кого це цікавить, у кого це болить, що і як робиться в Україні під окупацією...

Засуджений на смерть, заплямлений назвою „бандита", мабуть перед смертю Гринько матиме втіху у свідомості, що його роботу продовжатимуть його однодумці, його невикриті товариші...

І твердо ми особливо переконані, що там під окупацією чимало людей згадуватимуть Григорія Гринька по його страті.

ЩЕ ВІДПОКУТУЮТЬ ЦЕ ГІРКО

„Ди Менчестер Ґардієн", розбираючи останні події в Европі, а зокрема проклямацію Гітлера про прилучення Австрії до Німеччини, застановляється глибше над цією подією і стверджує, що в першу чергу програла тут Італія. Це положено тим кінець її амбіціям в Европі, особливо її впливам на Балкані. І те, пише цей часопис, Італія гірко відчує, і то в недалекій будучности.

Але відчує це також і Франція. І відчує Велика Британія. Бо Гітлер своїм кроком вирішив, що це він спосібний сьогодні вирішувати найважніші европейські проблєми, а може й інші, поза Европою. Бо треба брати під увагу, що Гітлер виразно підкреслив, що він не стерпить, наприклад, большевизму в Еспанії. А це значить, що він готов і там вирішувати справу, як зайде потреба. І очевидно, силою. Далі Гітлер заявив, пише „Ди Менчестер Ґардієн", що його сильно обходить доля всіх німців: не тільки тих, що живуть у Німеччині, але й тих, що є розкинені по цілому світі. А зокрема він заінтересований долею німців у Чехословаччині. Очевидно, що з цього останнього приводу не буде війни, як не було війни зприводу Австрії. Але тільки в тому одному випадку: як Чехословаччина погодиться на все, те, що подиктує Берлін. А як може Чехословаччина не годитись, коли навіть Велика Британія не обіцяє їй допомоги?

Виходячи з цього заложення, згаданий часопис піддає заграничну політику британського уряду дуже гострій критиці. Він твердить, що цю політику відпокутує колись Анґлія дуже гірко. Бо Австрія це тільки початок експансії Гітлера. А воно виходить на таке, що тепер Гітлер є найспосібнішим і найзручнішим політиком, який використовує те, що інші держави не мають доброго проводу, і послідовно змагає до того, щоб Німеччина була тою, якої слово буде для Европи диктатом. А це вже така проблєма, яка повинна заставити думати всі держави, поки ще не є цілком запізно.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В. Б. — Думаємо, що булоб краще, колиб Ви написали до „Юкрейнієн Віклі" про те, що можна вичитати в „Свободі", принаймні в тих числах, коли висилаємо „Свободу" разом з „Юкрейнієн Віклі". В „Свободі" маємо більше місця, бо вона є щоденником. І там можна ширше писати про такі справи, як „Котрий суспільний устрій ліпший". Саме того треба, щоб молодь привикла читати український часопис, видаваний українською мовою. Інакше, як вимре старе покоління, то зникне цілковито й друковане українське слово в Америці. А з ним пропаде тут слід і по українській мові. Імайте це на увазі, що „Юкрейнієн Віклі" не є видаване тільки для „молоді", що має по 25 років і вище, та що покінчила чи кінчить університети, але головно для тих, що є в вищій школі, або вступили до каледжів чи університетів, а також і для великого числа тих, що не йдуть до найвищих шкіл, бо мусять замолоду заробляти на хліб. Підносимо це на те, щоб Вам відповісти на Ваш заміт, що в „Юкрейнієн Віклі" порушуємо замало серіозних проблєм. Саме навпаки. В „Юкрейнієн Віклі" є забагато серіозности, як на молодечий часопис. І на це звертано нам уже нераз увагу з боку молоді й старших. Та ми виходимо з цього заложення, що тут тяжко всім догодити, бо читачі є ріжного віку і ріжної освіти. Тому держимось у цій справі середнього курсу.

Ал Енгель.

НЕСПОДІВАНКА

I.

Ледви Франц Роншторф висів із поспішного поїзду, побіг до телефонічного автомату на двірці. У Лондоні, звідки він вернувся, закінчив знаменитий інтерес і мусів своєму прокуристові дати негайні доручення у пильній справі. Та заки він дійшов до телефонічної будки, його випередив якийсь широкоплечий молодець і замкнув двері від автомату перед самим його носом.

Франц відважився відхилити двері і спитати:

— Вибачте, пане, чи ви маєте довшу розмову? Бо я маю негайну справу.

— Ні, одно слово — відповів чемно молодець, у найкращому настрою, не замикаючи за собою дверей.

Франц здивувався. Адже той панок накручував число його телефону „А 19-2-83". Стояв і слухав:

— Прошу вас дуже, дорога Сибіль, не забудьтеж, що нині ввечір зустрічаємося в годині шостій у цукорні. Чи вже знаєте?... Чи тішуся? Я щасливий. А ви все ще самі? Не вернувся? Це рука призначення в нашу користь. До побачення, дорога Сибіль".

Франц стояв як задубілий, бо чув виразнісінько кожне слово. Молодець із широкими плечима, ввесь радісний виходить із широким жестом як переможець, кланяється Францові на знак, що відступає йому місце, і відходить.

Франц дивиться за ним тупим зором. Не хоче навіть розмовляти телефонічно. Вибігає з двірця, бере таксівку і кричить адресу: Вулиця Кота. 22. але прошу швидко.

Навіть пробує впорядкувати свої безладні думки. Авто їде як навіжене. Отже Сибіля має знайомство з якимсь молодцем. Він не може в це повірити. Вонаж не проявляє найменших ознак невірности. Він знає, як вона на всі боки роздає гарбузи своїм звеличникам... Тимчасом показується, що і вона не краща від інших.

Як це може бути, щоб вона закохалась у такому типі молодого пустого спортовця... Ні, це не дивне, коли вона має такого чоловіка, якому вже черево росте... Вона закохалася в тому молодому попросту тому, що він — молодший і не її чоловік!

II.

Франц стоїть перед дверима свого мешкання і дзвонить. Його жінка вибігає до передпокою йому назустріч. Вона кидається йому ніжно на шию.

— Така несподіванка, мій коханий! Ти вже вернувся, так скоро?

— Я хотів справді зробити тобі несподіванку — відповів, але так, начеб говорив сам до себе.

Входить до сальону і силкується показувати погідний настрій. „Я певний, що вона вміє це краще робити, ніж я..." думає про жінку.

— У Лондоні мені вдалося знаменито з моїми інтересами... віддавна я не мав такого успіху. Чи ти теж тішишся?

— Ще й як! — відповідає жінка з зовсім невинною міною.

Франц думає: „Вона тішиться на умовлену зустріч, а не моїми інтересами. Що її обходять мої інтереси?"

Він придивляється уважно до її очей, вслухується в її голос і стежить за усміхом та кожним подихом. „Ех, як би так можна на мить відчитати думки за цим чолом!"

— А чи ти знаєш, дорогенька, що завдяки твоїм добрим інтересам я куплю тобі на уродини срібного лиса. Твоя давня мрія буде здійснена.

— Бо звичайно то ти завсіди забуваєш за мої уродини. Зрештою то ще так далеко — зо одинацять місяців. Ти щось нині дуже ніжний.

„Ти теж", хоче він відповісти.

— Так, ніжніший і чемніший, ніж звичайно. Чи на це теж вплинули твої добрі інтереси?

„Комедіянтка" — він думає в цій хвилині, а каже:

— Ні, це не інтереси.

І він починає розмову таку, як звичайно ведуть її у подружжі — про останні товариські сензації, про спортові новини. Сибіля із солодким усміхом повідомляє Франца, що вона на два тижні стрималася від солодощів і значно похуділа.

— Бачиш, тепер оце тобі ще лекше носити мене на руках — жартує і підбігає до фортепіяну.

А тепер заграю тобі твого улюбленого бостона за те, що ти такий приємний нині.

Він думає: „Вона не має чистої совісти. Через те вона прикидається такою ніжною..."

Слухає мельодії, яка нині звучить для нього як дисонанс. Непомітно глянув на годинник. „Як вона мусить терпіти! Кожна хвилина для неї вічність! Та яка вона дипльоматична: навіть не глянула на годинник. Ніколи я не думав би, що вона має так багато сили волі. Та який чоловік знає власну жінку?"

Годинник вибив ш о с т у. Франц думає: „У такій порі відбуваються в місті всі ті ніжні зусрічі з компліментами. Але нині вона не йде туди! А той там нехай чекає годину-дві на дощі... На дворі дощ".

Сибіля перервала гру:

— Чи ти знаєш, що це вже шоста?

— Що? справді? О, як той час хутко минає... разом. А що ти сказалаб на те, як би ми так пішли до кіна?

— Дуже радо — відповідає жінка з невинною міною.

III.

У кіні сидить у льожі при ньому, як би і нічого не трапилося. Йде якась комедія на екрані. Як щиро Сибіля регочеться... зовсім як дитина. Але він знає, що це сміх нервовий, брехливий. Вона не сміє інакшим способом закрити свого схвилювання. А що вона тепер гарніша як звичайно, то це теж вислід нервового настрою. Так Ева залишається Евою... навіть у кіні..."

Вона бере ніжно його руку і шепоче:

— Я така щаслива, що ти вже приїхав!

Він відповідає їй таксамо рукою і стверджує, що її рука така маленька, як у дівчинки.

Франц думає ввесь час про зустріч Сибілі і не може стежити за фільмою. Він ні разу не засміявся з цієї веселої комедії! А публика за ним аж реве, саме, коли приходить якась дурна сцена з телефоном.

Саме тоді Сибіля звертається до свого чоловіка:

— Ага, я щойно тепер пригадала собі... забула тобі сказати, що підчас твоєї неприсутности дирекція телефонів змінила число нашого телефону!

Перекл. **аб.**

Є ріжниця: вбити людину дрючком чи зброєю? Нема. — А чи є ріжниця: вбивати людину зброєю або лихою владою? Нема! Кухні ваші повнісінькі мяса, а стайні годованих баских коней, зате лице народу нужденне, лякає блідністю голоду, села застелені трупами людей, що померли з нужди. Така влада це заохота для хижих звірів пожирати людей. **(Менцій).**

Спогади — це одинокий рай, з якого нас ніхто не всилі прогнати. **(Жан Павль).**

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

І СИЛА І СЛАБІСТЬ ПОЛЬЩІ.

Англійський журнал "THE CENTRAL EUROPEAN OBSERVER", що є, видно, висловником чеської пропаганди, помістив в одному з останніх чисел (з 4. березня) статтю про селянські страйки в Польщі. Стаття каже, що Польща це селянська країна, бо селяни становлять подавляючу більшість населення. Цих селян автор характеризує різко:

„Скромність і непретенсіональність польського селянина є водночас його силою і його слабістю. Вона є його силою, бо дає йому здібність перетривати постійні недостатки, а його слабістю, бо не дає йому зрозуміти поправи свого стану, і тому він не робить нічого для поправи своєї долі".

Чи це признака самих лише корінних польських селян, чи може селян і інших, непольських, народів у Польщі?

ЧИ ЛИШЕ НІМЕЦЬ?

Відома на ввесь світ письменниця Перл Бок, що, родившися в Китаю, звичайно описує китайське життя (на основі її повісти зладжено фільму „Ґуд ерт"), написала в місячнику „Сорвей Ґрефик" статтю про життя в тоталітарних державах. Розглядає між іншим питання, як це так люди годяться жити „в клітці", і знаходить відповідь на це щодо німців не лише в спеціяльних обставинах історичного менту, але й у національній вдачі німців.

Каже вона, що пересічний німець дуже любить бути певним. Через те він хоче, щоб йому сказати, що він має думати і як думати. Він дається легко навчати. Він любить знати певні правила й реґуляції, заки пуститься на самостійне думання.

Цікаво було би спитатися: чи лише в німців є таке бажання бути певним коштом свобідного думання?

ЧИ САМІ ТІЛЬКИ МОСКАЛІ?

Англійський письменник Ст. Джан Ервайн, пишучи в тижневику „Обзервер" про виставу „Три сестри", драми великого московського письменника Антона Чехова, хвалив і драму і її виставу, а потім розговорився про національну вдачу москалів.

Каже він, що в цій драмі Чехова москалі виходять дітваками, себто недозрілими людьми, які розбалакуються про преріжні нереальні, нежиттєві справи. Англієць, що дивиться на цю драму з московського життя, зовсім цих людей не розуміє, а властиво знає, що ці люди зовсім інакші від англійців. Зрозуміти їх моглиб хіба люди з ірляндського народу, які своєю дитячістю, на думку Ст. Джана Ервайна, подібні до москалів.

Накінець питається: якщо москалі були справді такими дітваками в часах Чехова, 35 років тому, то чи вони осталися такими й досі, чи може змінилися?

НЕРВОВІ АМЕРИКАНЦІ.

Альфред Адлер, відомий психольоґ, відповідав який рік тому в американськім місячнику "FORUM" на запит: "Чи американці нервові?" (Слова „нервовий", „нюротик", він уживав не в значінні недуги нервів, але легкої недуги душевної).

Він не хотів відповісти на питання безпосередньо, але подав читачам дані, на основі котрих вони могли знайти на це питання відповідь самі. Він описав нервову людину. Така людина не приготована до громадянського життя. Вона не має громадянського інтересу. Не має відваги й не здібна до концентрації (скупчити себе на якусь справу). Не здібна до кооперації з іншими.

Вона далі займає до життя становище пещеної дитини: сподівається лише легких завдань, надіється, що інші розвяжуть їй усі трудні питання, а вона сама відзначається умовим і фізичним лінивством. Як стрінеться з трудними питаннями, то відчуває щось у роді чуттєвого удару.

Описавши так „нервову" людину, Адлер каже читачеві розсудити самому, чи образ пересічного американця покривається з цим портретом.

Ясна річ, що цю міру можна прикласти й до нових американців, себто імігрантів.

ЗНАЙШОВ УКРАЇНЦЯ.

Цей Адлер говорить в одній зо своїх численних книжок і про одного українця.

Саме в своїй праці "THE PATTERN OF LIFE" він описує майже 13-літнього хлопчину Михайла, котрого піймали на кількох грабіжах.

Цей хлопчина був членом шайки злодіїв, котрою проводив 14-літній хлопець, що рівночасно вчив цих хлопців красти. Цього провідника шайки звали BALDY, себто „лисак". Замітним фактом щодо Михайла було те, що він сповняв прикази свого провідника сліпо. Таких людей зрештою можна знайти в кожній шайці. Це не значить, що він слабоумний. Зовсім ні. Він, можна сказати, нормально розвинена дитина, з тим одним винятком, що він незвичайно покладається на інших. Він хоче бути підлеглим та набуває почуття вищости від цього, що слухає сліпо приказів свого команданта.

Адлер наводить ось такий уступ з рапорту дитячого суду про цього хлопця, перед котрий то суд хлопець попав через свої крадіжі:

„Батько й мати родилися в Україні, і мати говорить по англійськи дуже мало. Батько говорить по англійськи досить добре. Вони живуть у Ню Йорку три роки. Батько робить у фабриці від 8. до 5. години, а мати працює від 5. до 9., чищачи канцелярії. Обоє родичі натуралізовані громадяни, а діти родилися в Америці.

„Родичі мають троє дітей. Лев має 14 літ і 6 місяців, Михайло 12 літ і 8 місяців, а Марійка 6. Вони живуть у 4-кімнатнім апартаменті у старім мешкальнім домі, в котрім нема елевейтора, ні купелі, ні огрівання, а виходок аж у коридорі. Є дві спальні. Михайло й Лев сплять разом. Родина католицька".

Джерело клопоту з цим хлопцем було в тому, що він був навчений насліпо слухати. Він не має довіря до себе й не має незалежности. Він не має почуття особистої відповідальности.

У рапорті говориться, що вилікувати хлопчину з його клопоту можна так, щоб його навчитися покладатись на себе самого, бути незалежним, мати почуття особистої повідальности. Це легко сказати вченим у бюрі, але як це виконати, коли родичі вважають, що добре вихована дитина повинна слухати насліпо, бути залежною від родичів чи старших і не мати почуття особистої відповідальности, навіть у видаванні грошей, ні у виборі товаришів, роботи, дружини?

Причина.

— Чому ви так нагло оженилися?

— Мені конче треба було відпустки, та іншим способом не міг я її дістати.

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, які відбулися 26-го березня 1938 року в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Гренд Стріт, Джерзі Сіти, Н. Дж.

У нарадах взяли участь: головний предсідник М. Мурашко, заступник головного предсідника Г. Герман, заступниця головного предсідника Марія Малевич, головний рекордовий секретар Д. Галичин і головний фінансовий секретар-касієр Р. Слободян.

Гол. предсідник відкрив збори в 10 годині рано, предкладаючи для вирішення отсі справи:

Морґеджі. Рішено уділити $5,500, як перший морґедж, на реальність судді Луіса Паладо з Джерзі Сити, Н. Дж. Також викінчено справу першого морґеджу в сумі $20,000, які У. Н. Союз уділив на Український Народній Дім у Дітройті, Міш.

Купно бондів. Постановлено закупити такі бонди: Юнайтед Стейтс Трежюрі 2½% за $49,984.38; Ситі оф Ню Йорк 3% за $99,750; Пасифік Ґез і Електрік Ко. 3½% за $30,666.25; Тавншіп оф Берґен, Н. Дж., 4½% за $20,062.50.

Продаж бондів. Ухвалено продати $185,000 Порт оф Ню Йорк Оторіти бондів і Юнайтед Стейтс Трежюрі за $36,246.88.

Дивіденда. По засягненні опінії актуарія У. Н. Союзу рішено призначити на виплату дивіденд членам суму **$49,600.**

До дивіденд будуть управнені ці повнолітні повноправні члени, які є обезпечені в нових родах обезпечення, а саме, в клясах W.O.P.E. і Т., і які стали членами У. Н. Союзу або перейшли зо старого до нового роду обезпечення перед першим січнем 1936 року. Іншими словами, до дивіденд є управнені всі повнолітні члени нових родів обезпечення **вже по двох роках членства.**

Дивіденди будуть виплачені не в формі опусту в місячних вкладках, як це було в минулих роках, але **готівкою.** Головна канцелярія вишле до секретарів відділів чеки, виставлені на імя кожного такого члена, що є управнений до дивіденди, а секретарі передадуть ті чеки членам дотичних відділів.

Висота дивіденди кожного повнолітнього члена буде обчислена відповідно до суми його обезпечення і відповідно до нагромадженої резерви на його грамоті.

Також рішено уділити дивіденду дітям-членам кляси II. Молодечого Департаменту. Дивіденда для тих дітей буде уділена в формі опусту одномісячної вкладки. До опусту одномісячної вкладки є управнені ті діти кляси II., які є членами згаданої кляси два або більше років.

Спортові дружини. Рішено назначити заступника головного предсідника, Г. Германа, референтом ведення спортової акції У. Н. Союзу. Тому ті відділи, що будуть творити спортові дружини, повинні звертатись у цій справі впрост до референта на таку адресу: Gregory Herman, 261 Madison St., Wilkes Barre, Pa.

Заст. головного предсідника Г. Герман подасть у короткому часі на сторінках „Юкрейніен Віклі" належні інформації у справі творення спортових дружин та проголосить ті правила, якими треба буде керуватись при організуванні цих дружин.

На тім вичерпано програму нарад, а гол. предсідник закрив збори в 2-гій годині пополудні.

Д. Галичин,
гол. рек. секретар.

ПЯТЬДЕСЯТЬЛІТТЯ УРОДИН ЛЮДИНИ З УЯВИ

Всі знають пригоди славного детектива Шерльока Гольмса, що повстав в уаяві Артура Конана Дойля. Та не всі знають, що ця постать народилася саме пів століття тому. Конан Дойль був лікарем, заки присвятився зовсім літературі. До створення постати детектива-генія послужили йому факти, які він затямив собі у молодости. Незвичайний талант мав професор виділу медицини в единбурській університеті, Йосиф Бел. У спогадах Конана Дойля є такий приклад незвичайно скорої орієнтації проф. Беля. Раз перед ним станув пацієнт у цивільнім одязі. Між лікарем і пацієнтом вивязався такий діялог:

— Ви служили при війську?
— Так.
— Вас недавно звільнили з війська?
— Так.
— Ви служили у шотляндським полку?
— Так.
— Ви підстаршина?
— Так.
— Залога в Барнабі?
— Так.

Як пацієнт вийшов, проф. Бел пояснив слухачам свою систему:

— Той чоловік відносився до нас із пошанівком, одначе не здіймив шапки. У війську того не роблять. Колиб давно був вийшов із війська, був би набрав уже цивільних манір. Відзначається деяким авторитетом, отже не був звичайним вояком. Кожний з вас запримітив хіба, що він шотляндець. Коли вже говоримо про залогу, пацієнт має „елефантіязіс"*), що трапляється у людей, які живуть у західній Індії.

*) Елефантіязіс (грецьке слово) — захоріння кровних судин із сильним погрубінням шкіри, головно в ногах. Це тропікальна недуга, яку спричинюють філяріди, порода хробів у шлунку та кишках.

ЛІЛІПУТИ У ПРИРОДІ.

Подивляємо годинникаря, який зумів збудувати якнайменший годинник. Бо чим годинник менший, тим прецизніша мусіла бути робота. Та чим є годинник у порівнянні з організмом комахи?! Наскільки більше скомплікована будова мухи, ніж годинника. Уявім собі лише: ноги, крила, очі, мозок, ціла нервова система з поодонокими нервами та їх осередками, органи травлення, віддиху і т. д., із так багато ріжнородних частин складається комаха, а кожна з тих частин, візьмім хочаб око комахи, який це скомплікований апарат! Отже природа пописалась у прецизійнім виконанні такого скомплікованого організму, як комаха у розмірах менших ніж точка над „і". А саме є така порода оси, якої тіло довге всього пів міліметра.

Ця оса-ліліпут має звичаї, подібні до деяких нормальних ос, які зносять яєчка у тілі живих комах, а саме так, що паралізують їх, вжаливши жалом. Із тих яєчок виводяться потім гусільниці, які живцем зідають тіло своєї господині-комахи. І ця ліліпутка оса також зносить свої яєчка на яєчках інших комах, якими живе потім її потомство.

Хто здобув багато золота, той утратив спокійний сон. (Св. Августин).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Окружний Зїзд відділів С. У. А.

Дня 20. березня б. р. відбувся зїзд відділів С. У. А. філядельфійської округи. Заступлені були девять відділів з Філядельфії, Честер, Алентавн і Трентон, які входять у склад цеї округи. Делеґаток було 18. На зїзд прибули: голова С. У. А. п. Ваґнер і фін. секр. п. Кмець.

Нарадами проводила п. О. Штогрин, секретарювали п. Панамаренко і панна Бойко.

Програма була досить довга і дала тему до широкої дискусії. Говорено й дискутовано на такі теми: Поширення С. У. А., успіхи і недомагання відділів, зміцнення С. У. А. через вироблення льояльности і привязання до С. У. А., наше членство в В. С. У., вибір районової орґанізаторки, наступна конвенція і преса, молодь і С. У. А., українська участь у Світовій Виставі, справа делеґатки з краю і Збірник С. У. А.

Ствердженo, що дуже важним чинником у зрості С. У. А. є освітня праця, як реферати, читання часописів, ведення дискусій і т. п. Деякі відділи, як 41, 41, 46, уже виказали гарний поступ, а інші задумують повести працю по цій лінії.

Другим чинником, що відграє ролю в удержанні членства, це згода в проводі. Всякі непорозуміння є дуже шкідливі. Нашим завданням є виробляти і скріпляти льояльність і почуття членкинь супроти організації і не позволяти навідтягання їх кудинде.

Важним являється для нас членство С. У. А. в В. С. У., якого членом може бути тільки одна організація з даної території і якого ціллю є зединення жіночих сил.

Районовою організаторкою вибрано п. О. Штогрин, а п. Ваґнер повідомила, що централя назначує її організаторкою на східні стейти. На заході організаторкою є п. Ділай.

Вирішено спровадити як делеґатку з краю п. Рудницьку, і то кілька місяців перед конвенцією. Тоді скличеться конґрес, замість конвенції.

В справі молоді забирала голос п. Сивуляк, яка заявила, що дітвата зачинають щораз більше інтересуватися С. У. А. Це стверджено також на засіданні гол. виділу в Ню Йорку.

Панну Сивуляк назначено до помочі п. О. Штогрин в орґанізуванні молоді.

Справу преси дальше вважається актуальною і тому відділи повинні застановитися серіозно над цею справою, тимбільше, що була ухвала на останній конвенції, щоб відділи присилали пресовий фонд до централі, або принаймеше повідомили її, чи вже що зробили в цій справі.

Ухвалено започаткувати при централі організаційний фонд, щоб можна повести краще організаційну працю.

На покриття коштів делеґатки з краю відділи малиб давати свої датки до централі. С. У. А. бере участь у виставі спільно з американською жіночою організацією.

Наради відбулися в найбільшім порядку. Було видно загальне зацікавлення всіми справами. В найкращім настрої розходилися делеґатки і членки С. У. А. з бажанням зійтися знову на наступнім зїзді.

Сподіваємося, що такий гарний настрій лишиться і надальше та що ділеґатки, вернувшись додому, постараються, щоб ухвали зїзду переведені в життя.

О. Ш.

З МУЗИКИ І ТЕАТРУ

КОМЕДІЯ „ЖІНКИ" (THE WOMEN) ТІШИТЬСЯ ВЕЛИЧЕЗНИМ ДОСПІХОМ

Уже другий рік іде в Театрі Етел Берімор у Ню Йорку превесела комедія панни Клер Бут під наголовком „Жінки" („Вімен"). Дехто вже й каже, що ця штука, що точиться весело, як булькотячий струмочок, буде іти навсегда. Ставить її здібний театральний продуцент, Макс Ґордон, а виставляв він її вже в роках 1936, 1937 та 1938. Тому й зачисляють її між штуки, які кожний відвідувач театрів просто „мусить" бачити. Чейже не даром ставили цю штуку день за днем без перерви через 70 тижнів, а збори зо штуки виносять уже понад міліон долярів.

Коли запиталися продуцента, чому він завдячує величезний доспіх „Жінок" на сцені, Ґордон сказав:

„Вона опелює до всіх людей. Слухачі бачать у характерах насцені справжніх людей, яких вони знають у життю. Це робить штуку важною й дає їй успіх. Очевидно авторка штуки, панна Бут, підхопила характери з їх найбільше смішного боку і змалювала їх вірно й правдиво. Це, що штука нова, має теж багато з її успіхом. До того досі ще не було в театрі штуки, в котрій виступали би самі акторки, а тут виступає в штуці дієвих осіб аж 40, а всі вони жінки. І нема в тім нічого дивного, що їх балачки йдуть за чоловіків, — комбінація, якої не можна забути".

Між акторками цеї штуки є широко звісні з свого артизму. З первісної лісти акторок уже не грають Бері Лофорд, Одрі Крісті, Марґарет Доґлас і Марджорі Мей, але їх місце заняли: Клер Карлтон, Ґлейдис Ґрисволд, Едита Ґрешем і Етел Ремі. Між акторками, що грають від самого початку продукції, є: Марґало Ґилмор, Ілка Чейз, Филис Поваг, Джесі Бослі, Адрієн Марден, Джейн Сімур, Анна Тімен Мері Сесил і Чаріта Бавер.

Тепер продається білети на штуку „Вімен" до 7. травня. У великодний тиждень будуть ставити штуку теж сполудня: в середу, 20. квітня; у пятницю, 22. квітня; і в суботу, 23. квітня. Білети продається тепер при касі театру Етел Берімор.

СПЛЕТНІ РОБЛЯТЬ СВОЮ СМЕРТЕЛЬНУ РОБОТУ.

Филис Поваг і Ілка Чейс в одній зо сцен превеселої комедії „Жінки" (THE WOMEN), що тепер ставиться в "ETHEL BARRYMORE THEATRE" у Ню Йорку.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Бажаю спровадити свою жінку і родичів з Европи. Моя мати неграмотна і також сумніваюся, чи моя жінка перейде іспит грамотности. Чи можуть вони приїхати до Злучених Держав? Я вже став американським громадянином.

Відповідь: Закон, що забороняє приїзд неграмотних чужинців, робить виняток у випадку близьких кревних. Громадянин або чужинець, що прибув тут леґально на сталий побут, може спровадити неграмотного батька, діда, котрому минуло 55 років життя, жінку, матір, бабку або незамужну чи повдовілу дочку, якщо вони мають усі інші вимагані дані до приїзду.

Ваша жінка є управнена до позаквотної візи, а мати — до упривілейованої іміґраційної квоти. Внесіть петицію на допущення тих кревних на спеціяльнім формулярі число 633, які постачає іміґраційне бюро.

Питання: Я приїхав до Злучених Держав 1920 року, коли мені було 12 років життя. Мій батько був тоді американським громадянином. Він помер 1930 року. Недавно вирнуло сумнівне питання про моє громадянство. Я хотів би дістати для себе окремий цертифікат мого громадянства. Які документи треба предложити?

Відповідь: Ви повинні внести аплікацію на одержання посвідки громадянства з наслідства, на формулярі число 2400. До того треба предложити батькову натуралізаційну посвідку, метрику шлюбу родичів, свою метрику уродження або шкільне свідоцтво, що усталить факт про Вашу малолітність у часі натуралізації Вашого батька.

Питання: Я чув, що моряк, котрий прибув нелеґально до Злучених Держав після 1924 року, може леґалізуватись через зложення поголовної такси на канадійській границі. Чи ці інформації годяться з правдою? Як до того можна доступити?

Відповідь: Ваші інформації мильні. Якби Ви виїхали до Канади, то більше не зможете повернутись до Злучених Держав. Леґалізація, про котру згадуєте, відноситься головно до жінок, мужів, родичів та малолітних дітей американських громадян, котрі входять до кляси безквотних та упривілейованих у квоті іміґрантів. Неправно тут перебуваючі чужинці, котрі бажають леґалізувати свій побут, можуть це зробити тільки через виїзд поза границі Злучених Держав і повернутись назад, коли одержать правильну іміґраційну візу від американського консуля. В теперішнім часі таку візу дуже тяжко дістати.

Питання: Чи це правда, що коли федеральний уряд довідається про нелеґально перебуваючого чужинця, дозволяє йому приготовитись до добровільного виїзду із Злучених Держав?

Відповідь: Це залежить від обставин. У деяких випадках чужинця, що підлягає депортації, негайно придержують і висилають до його рідного краю найближчим кораблем. Звичайно так водиться, коли чужинець допуститься каригідного вчинку або коли належить до одної з груп, котрих іміґраційні закони виключають із Злучених Держав. В інших випадках, коли чужинець, що неправно тут перебуває, не належить до такої групи, він може дістати дозвіл на три місяці для полагодження своїх справ і виїхати добровільно своїм коштом.

Питання: Моя жінка дістала розвід на підставі того, що я допустився двоженства. Чи це буде мати який вплив на мою петицію в цілі набуття американського громадянства, котру незабаром думаю внести?

Відповідь: Знаємо багато випадків, де чужинців недопускають натуралізуватись власне через такі розводи. Це, наприклад, практикується по федеральних судах. Найкраще буде для Вас радою є зажадати пять років від дати розводу, заки внесете аплікацію на громадянство.

Питання: Я вийшла замуж за американського громадянина ще 1920 року. Одначе 1928 року ми розвелись. Я одружилася знов, але мій теперішній муж ще не натуралізувався. Чи я вважаюся громадянкою, чи чужинкою?

Відповідь: Ви автоматично набули американське громадянство через перше одруження, а Ваш розвід не має ніякого впливу на Ваше набуте громадянство. Від 22 вересня 1922 року натуралізаційні закони змінено так, що подружжя не зміняє більше громадянства. Тому ви остаетесь надальше американською громадянкою.

ФЛІС.

Причина.

Наймичка тріпає на подвірю килими. Не тріпає, а гладить. Пані дивиться з вікна:

— Ганю, чи ти не вмієш сильніше тріпати?

Наймичка всміхається:

— О, чому ні, прошу пані?!

— То чому ж не тріпаєш сильніше?

— Бо тоді дуже йдуть порохи, прошу пані!

СИН ІРЛЯНДСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

Вивіен Ді Валера, син Імона ді Валери, премієра Ірляндії, як голова військової паради, влаштованої в ірляндській столиці, Доблині, в день св. Патрика.

ВУГІЛЬ ЧОРНИЙ, БІЛИЙ СИНІЙ... І ЖИВИЙ

Зпоміж ріжних родів вугля знаємо добре лише вугіль чорний, яким палимо в печах, якого вживають паленища фабрик і льокомотив. Часом говорять іще про „білий вугіль", який у виді природних або штучних водопадів доставляє енергії турбінам електрівні в багатьох краях Америки й Европи. Багато рідше, а може й зовсім не згадуємо про синій, червоний, плинний, а тимбільше живий вугіль.

„Вуглем" називали вже здавна всякі енергетичні сирівці, отже такі, що спалюючись витворюють енергію. Тепер це поняття поширили теж на всякі сили природи, що можуть дати енергію. А енергія, як знаємо, є джерелом усякої праці. Тому то люди все пошукували джерел енергії.

Тисячі літ тому люди не вміли використати природних сил і копальняних скарбів природи. Джерелом енергії, що давало працю, була — крім домашних звірят, людина-невільник. Вартість того „живого вугля" у старину цінили високо і вміли навіть обрахувати, що десять невільників рівняється потяговій силі одного коня. А сьогодні робітника в Большевії не цінять навіть так як у старину невільників. Там вони мусять гірко працювати (стахановщина), одначе винагороди дістають хіба тільки, щоби не згинути з голоду. На Соловках гине людський матеріял масово, та це, самособою, вже нікого не зворушує.

З черги прийшла доба викіснування „зеленого вугля", якого доставляють живі ростини, головно — дерева і „сірого вугля", якою то назвою охрестили торф. Рівночасно розвивалося добування бурого вугля або лігніту і чорного вугля, до якого зараховуємо камінний вугіль і кращий його рід — антрацит.

У новіших часах щораз більше уваги присвячують продукції „плинного вугля", сібто нафтової ропи і „летючого вугля" у виді вуглеводних газів у глибині землі.

Краї, вбогі у мінерали, стараються використати свої водні сили, передовсім гірські ріки, що доставляють „білого вугля". Споріднена порода „синього вугля" не знайшла досі поважнішого пристосування. Випробовують покищо цей „синій вугіль" себто морську воду, а радше силу її відпливу та припливу, струї і ріжниці температури верств води на поверхні та в глибині.

„Блакитного вугля" достарчає людям „небо" — атмосфера, а радше її рухи, що спричинюють вітри. Силу вітру навчилися люди вихіснувати вже давно чи то вітряками, чи корабельними вітрилами. Та енергія вітру безмежна і технічних можливостей її дальшого використовування є дуже багато. Та справжнім вугіллям будуччини є „червоний вугіль", якого достарчатиму нам колись промінї сонця. Теплова енергія, що її дає сонце для поверхні землі, є велитенська. На рівнику, де проміння сонця світить простопадно, скількість енергії тієї на 1 квадратний метер рівняється 2.6 парових коней. Щоправда, частину того тепла забирає атмосфера, хмари та частиночки пилу, всеж на землю доходить іще багато світляної енергії. Обрахували, що за рік на поверхню Сагари спадає із безхмарного неба енергії 10,000 разів більше, ніж за той сам час вся людськість зужиє її.

І тоді, коли людина використає всі засоби мінерального вугілля, вичерпає зовсім копальняні багатства землі, поневолить води та силу вітрів, прийде черга на „червоний вугіль", який уможливить людству дальше існування і розвиток.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З поминків на Рідну Школу.

На поминках по бл. п. М. Скібінському на зазив П. Тибора присутні зложили на Рідну Школу в краю по $1: М. Бойчук, П. Тибор, А. Самборський, Я. Шаравара, Н. Лотоцький, Д. Каришин, М. Ільчишин, С. Сагайдак, Марія Скібінська, Мирослава Скібінська; Я. Рибак 50 ц. — Разом $10.50.

М. Бойчук.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (120)

Вкінці Оґлі і дві білі жінки ввійшли на подвіря кавурської святині. Тяжка брама закрилася за ними. Розглядаючись довкруги, жінки побачили, що по середині стояла якась дивна будова, що своєю таємничістю нагадувала дійсно якусь святиню. По середині подвіря росли старі дерева. Під ними росли в повному непорядку карчі і бадилля.

То тут то там виднілa стежка. Видно було, що цього подвіря не доглядае ніякий огородник. Нагло з одного корча вискочив великий леопард. Спинившись на хвилю, він вишкірив перед ними зуби. Але по кількох хвилинах такої погрози він пішов собі далі. Після цього вискочив знов леопард і, зробивши те саме, сховався. Поява леопардів повторялася кілька разів.

За кожним разом Анета ціла стрясалася зо страху і тулилась до Джейн. „Ох, я боюся", шептала вона. „І мені страшно", відповіла Джейн. „Та побачимо, що з того вийде". Звертаючись до Оґлі, вона заговорила: „Чому ті небезпечні звірі так спокійно туди ходять? Невже вони нікого з вас не чіпають?" Оґлі засміявся хитро.

„Вони на нас не кидаються", відповів він. „Бодай не кидаються за дня. Вони так вивчені, що шанують кожного чоловіка, головно чоловіка зо зброєю. Крім того вони є бозяльні звірята. Це тільки така слава про них, що вони відважні. Вони нападають на свої жертви тихцем, ззаду. Найвідважніші вони вночі. Вночі ніхто не вирветься зо святині, ані не дістанеться до неї.